

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษา เรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณี พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย” โดยผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส 9 ตำบล ในเขตพื้นที่อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย รวมจำนวนทั้งหมด 66 รูป และได้นำเสนอผลของการวิจัยตามที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ตลอดทั้งได้ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบทบาทของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการมีบทบาทของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ส่วนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ลักษณะทั่วไปของพระสงฆ์กลุ่มเป้าหมายครั้งนี้ ได้แก่ อายุ พรรษา ระดับการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 1) แผนกธรรม 2) แผนกบาลี 3) การศึกษาสายสามัญ ซึ่งผู้ศึกษาจะได้นำเสนอในรูปแบบของจำนวนและร้อยละ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรเป้าหมาย กับลักษณะโดยทั่วไป

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย		จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ	20 – 30 ปี	17	25.7
	31 – 40 ปี	17	25.7
	41 – 50 ปี	13	19.7
	51 – 60 ปี	8	12.1
	60 ขึ้นไป	11	15.2
	รวม	66	100.0
2. พรรษา (นับตั้งแต่อุปสมบทจนถึงปัจจุบัน)	1 – 5 พรรษา	12	18.2
	6 – 10 พรรษา	20	30.3
	11 – 15 พรรษา	12	18.2
	16 พรรษาขึ้นไป	21	31.8
	รวม	66	100.0
3. การศึกษาสายพระปริยัติธรรม แผนกธรรม	นักธรรมตรี	12	18.2
	นักธรรมโท	14	21.2
	นักธรรมเอก	35	53.0
	ไม่ได้ศึกษาเลย	4	6.1
	ไม่ระบุ	1	1.5
รวม	66	100.0	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มประชากรเป้าหมาย		จำนวน	ร้อยละ
4. การศึกษาสายพระปริยัติธรรม แผนกบาลี	ประโยค 1 - 2	1	1.5
	เปรียญธรรม 3	-	-
	เปรียญธรรม 4 - 6	-	-
	เปรียญธรรม 7 - 9	-	-
	ไม่ได้ศึกษา	57	86.4
	ไม่ระบุ	9	13.6
	รวม	66	100.0
5. การศึกษาสายสามัญ	ประถมศึกษาปีที่ 1 - 4	22	33.3
	ประถมศึกษาปีที่ 5 - 6	10	15.2
	มัธยมศึกษาปีที่ 3	1	1.5
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	18	27.3
	อนุปริญญา	1	1.5
	ปริญญาตรีขึ้นไป	11	16.7
	อื่น ๆ	3	4.5
	ไม่ระบุ	-	-
	รวม	66	100.0

จากตารางที่ 1 ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า กลุ่มประชากรเป้าหมาย ส่วนใหญ่มีอายุช่วง 31 - 40 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมาเป็นกลุ่มของประชากรเป้าหมายที่มีอายุช่วง 20 - 30 ปี โดยคิดเป็นร้อยละ 22.7 ต่อมาก็เป็นกลุ่มที่มีอายุช่วง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.2 และกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 15.2 ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุช่วง 51 - 60 ปี มีเพียงร้อยละ 12.1 เท่านั้น

จำแนกตามพรรษา พบว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายส่วนใหญ่มีพรรษาดังแต่ 16 พรรษาขึ้นไป โดยคิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมาเป็นกลุ่มพระสงฆ์ที่มีพรรษาช่วง 6-10 พรรษา คิดเป็นร้อยละ 30.3 รองลงมาเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีพรรษาช่วง 1-5 และ 11 - 15 พรรษา ซึ่งมีจำนวนที่เท่ากัน โดยคิดเป็นร้อยละ 18.2 ในขณะที่มีผู้ไม่ได้ระบุ คิดเป็นร้อยละ 1.5

จำแนกตามระดับการศึกษาสายพระปริยัติธรรม แผนกธรรม พบว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงสุด โดยศึกษาในระดับมัธยมศึกษาชั้นเอก คิดเป็นร้อยละ 53.0 รองลงมาเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายที่เรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาชั้นโท คิดเป็นร้อยละ 21.2 และกลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีระดับการศึกษาในมัธยมศึกษาชั้นตรี คิดเป็นร้อยละ 18.2 ในขณะที่ร้อยละ 6.1 ไม่ได้ศึกษาเลย และมีผู้ที่ไม่ได้ระบุ คิดเป็นร้อยละ 1.5

จำแนกตามระดับการศึกษาสายพระปริยัติธรรม แผนกบาลี พบว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาเลย โดยคิดเป็นร้อยละ 83.3 ในขณะที่ร้อยละ 1.5 มีโอกาสได้ศึกษา และมีผู้ที่ไม่ได้ระบุคิดเป็นร้อยละ 13.6

จำแนกตามระดับการศึกษาสามัญ พบว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาอยู่เพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 เท่านั้น โดยคิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีการศึกษาเพิ่มขึ้นมาอีก โดยได้ศึกษาสำเร็จการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมาเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายในระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.7 และกลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีระดับการศึกษาอยู่ที่ประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โดยคิดเป็นร้อยละ 15.2 ในขณะที่ร้อยละ 1.5 ได้ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับอนุปริญญา นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ระบุว่าอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 4.5

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้

ตารางที่ 2 แสดงความถี่ ร้อยละ ของกลุ่มประชากรเป้าหมาย กับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของวัดในเขตชุมชนเมือง

จำนวน 18 รูป

ข้อความ	วัดในชุมชนเมือง	
	รู้ (ร้อยละ)	ไม่รู้ (ร้อยละ)
1. ป่าไม้ถูกทำลายมีส่วนทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน	17 (94.4)	1 (5.5)
2. ป่าไม้ไม่มีผลทำให้ผลผลิตดีขึ้นหรือลดลง	13 (72.2)	5 (27.8)
3. ป่าไม้ส่วนใหญ่ถูกทำลายโดยประชาชน	16 (88.9)	2 (11.1)
4. การขาดแคลนน้ำไม่ได้เกิดจากการทำลายป่าไม้	3 (16.7)	15 (83.3)
5. ป่าไม้ให้ความชุ่มชื้นแก่อากาศและมีส่วนทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล	13 (72.2)	5 (27.8)
6. ดินไม้ช่วยรักษาความชื้นของดินและช่วยเก็บน้ำไว้	17 (94.4)	1 (5.5)
7. ป่าไม้ช่วยลดความรุนแรงของภาวะน้ำท่วมฉับพลัน	17 (94.4)	1 (5.5)
8. การเผาป่าเป็นวิธีการที่สะดวก ช่วยลดต้นทุนและปลูกพืชได้เร็ว	12 (66.7)	6 (33.3)
9. การเผาป่าไม่ได้ทำให้ป่าขาดความสมบูรณ์	15 (83.3)	3 (16.7)
10. การพังทลายของดินทำให้พื้นที่รองรับน้ำน้อยลงและเกิดน้ำท่วมได้ง่าย	16 (88.9)	2 (11.1)
11. การปรับปรุงดินในพื้นที่เกษตรของคนช่วยลดการบุกรุกทำลายป่าได้	15 (83.3)	3 (16.7)
12. เราสามารถป้องกันการพังทลายของดินได้ด้วยตนเอง	15 (83.3)	3 (16.7)
13. การปลูกพืชบางชนิดช่วยลดการพังทลายของดินได้	17 (94.4)	1 (5.5)
14. การปลูกพืชบางชนิดเป็นขั้นบันไดช่วยลดการพังทลายของดินได้	16 (88.9)	2 (11.1)
15. การปลูกพืชคลุมดินไม่มีผลทำให้ความชุ่มชื้นของ ดินเพิ่มขึ้น	14 (77.8)	4 (22.2)
16. น้ำฝนที่ชะล้างดินลงสู่แม่น้ำมีผลทำให้ระบบนิเวศของดินเสียไป	12 (66.7)	6 (33.3)
17. การใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชก่อให้เกิดการตกค้างของ สารเคมีในดินและน้ำ	17 (94.4)	1 (5.5)
18. สารเคมีที่ตกค้างในแหล่งน้ำ ไม่เป็นอันตรายต่อการใช้น้ำเพื่ออุปโภคและ บริโภคของชาวบ้านและสัตว์เลี้ยง	14 (77.8)	4 (22.2)
19. ควรฉีดยาฆ่าแมลงและสารเคมีก่อนหรือขณะฝนตก	14 (77.8)	4 (22.2)
20. การใช้สารเคมีในปริมาณมากจะทำให้ผลผลิตดีขึ้นและกำจัดศัตรูพืชได้ดี	12 (66.7)	6 (33.3)
21. สารเคมีที่ใช้ในการปราบศัตรูพืชทุกชนิดเป็นอันตรายต่อศัตรูพืชแต่ไม่เป็น อันตรายต่อผู้ฉีดพ่น	15 (83.3)	3 (16.7)
22. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จะช่วยรักษาดินและน้ำได้ดี	18 (100)	0 (0.0)

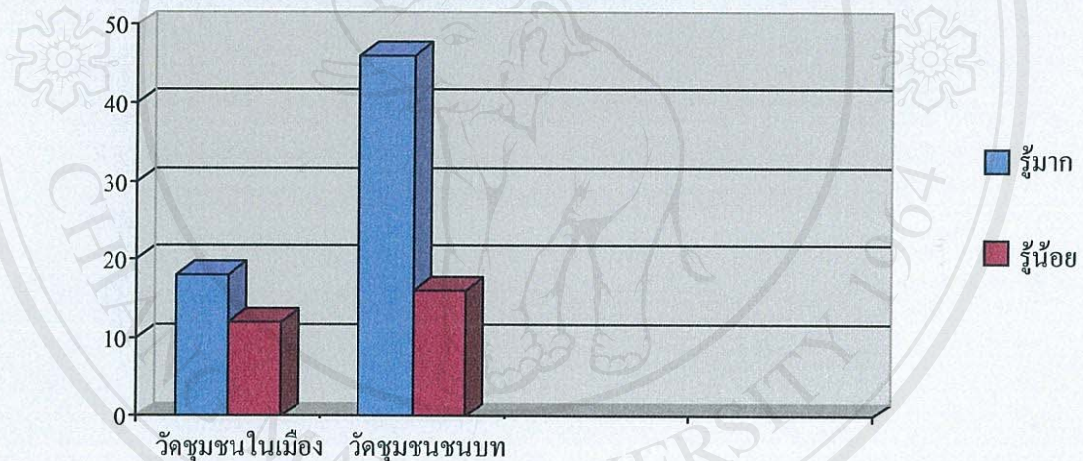
ตารางที่ 3 แสดงความถี่ ร้อยละ ของกลุ่มประชากรเป้าหมาย กับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของวัดในเขตชุมชนชนบท

จำนวน 48 รูป

ข้อความ	วัดในชุมชน ชนบท	
	รู้ (ร้อยละ)	ไม่รู้ (ร้อยละ)
1. ป่าไม้ถูกทำลายมีส่วนทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลัน	43 (89.6)	5 (10.4)
2. ป่าไม้ไม่มีผลทำให้ผลผลิตดีขึ้นหรือลดลง	27 (56.2)	21 (43.8)
3. ป่าไม้ส่วนใหญ่ถูกทำลายโดยประชาชน	38 (79.2)	10 (20.8)
4. การขาดแคลนน้ำไม่ได้เกิดจากการทำลายป่าไม้	13 (27.1)	35 (73.9)
5. ป่าไม้ให้ความชุ่มชื้นแก่อากาศและมีส่วนทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล	39 (81.2)	9 (18.8)
6. ดินไม้ช่วยรักษาความชื้นของดินและช่วยเก็บน้ำไว้	46 (95.8)	2 (4.2)
7. ป่าไม้ช่วยลดความรุนแรงของภาวบน้ำท่วมฉับพลัน	44 (91.7)	4 (8.3)
8. การเผาป่าเป็นวิธีการที่สะดวก ช่วยลดต้นทุนและปลูกพืชได้เร็ว	36 (75.0)	12 (25.0)
9. การเผาป่าไม่ได้ทำให้ป่าขาดความสมบูรณ์	32 (66.7)	16 (33.3)
10. การพังทลายของดินทำให้พื้นที่รองรับน้ำน้อยลงและเกิดน้ำท่วมได้ง่าย	45 (93.7)	3 (6.3)
11. การปรับปรุงดินในพื้นที่เกษตรของตนช่วยลดการบุกรุกทำลายป่าได้	41 (85.4)	7 (14.6)
12. เราสามารถป้องกันการพังทลายของดินได้ด้วยตนเอง	32 (66.7)	16 (33.3)
13. การปลูกพืชบางชนิดช่วยลดการพังทลายของดินได้	42 (87.5)	6 (12.5)
14. การปลูกพืชบางชนิดเป็นชั้นบันไดช่วยลดการพังทลายของดินได้	41 (85.4)	7 (14.6)
15. การปลูกพืชคลุมดินไม่มีผลทำให้ความชุ่มชื้นของ ดินเพิ่มขึ้น	34 (70.8)	14 (29.2)
16. น้ำฝนที่ชะล้างดินลงสู่แม่น้ำมีผลทำให้ระบบนิเวศของดินเสียไป	31 (64.5)	17 (35.4)
17. การใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชก่อให้เกิดการตกค้างของสารเคมีในดินและน้ำ	32 (66.7)	16 (33.3)
18. สารเคมีที่ตกค้างในแหล่งน้ำ ไม่เป็นอันตรายต่อการใช้น้ำเพื่ออุปโภคและบริโภคของชาวบ้านและสัตว์เลี้ยง	37 (77.1)	11 (22.9)
19. ควรฉีดยาฆ่าแมลงและสารเคมีก่อนหรือขณะฝนตก	33 (77.1)	15 (31.2)
20. การใช้สารเคมีในปริมาณมากจะทำให้ผลผลิตดีขึ้นและกำจัดศัตรูพืชได้ดี	36 (75.0)	12 (25.0)
21. สารเคมีที่ใช้ในการปราบศัตรูพืชทุกชนิดเป็นอันตรายต่อศัตรูพืชแต่ไม่เป็นอันตรายต่อผู้ฉีดพ่น	35 (72.9)	13 (27.1)
22. การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จะช่วยรักษาดินและน้ำได้ดี	44 (91.7)	4 (8.3)

จากตารางที่ 3 ผู้ศึกษาได้ทำการจำแนกตามรายชื่อ ของข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกลุ่มประชากรเป้าหมาย จำนวน 66 รูป โดยแยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือวัดที่อยู่ในชุมชนเมือง และวัดที่อยู่ในชุมชน ชนบท พบว่ากลุ่มประชากรเป้าหมายส่วนใหญ่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเห็นว่าต้นไม้ช่วยรักษาความชุ่มชื้นของ ดินและช่วยเก็บน้ำไว้ คิดเป็นร้อยละ 69.7 รองลงมาเห็นว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้จะช่วยรักษา ดินและน้ำได้ดี คิดเป็นร้อยละ 100

แผนภูมิที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายในวัดชุมชนชนบทจะมี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ดีกว่ากลุ่มประชากรเป้าหมายวัดชุมชนใน เมือง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีวัดในชนบทมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ และ สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดีกว่า ซึ่งจากการเข้าไปสำรวจของผู้ศึกษา พบว่าที่ตั้งของวัด ส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้กับภูเขา นอกจากนี้บางหมู่บ้านก็จัดป่าให้เป็นป่าชุมชน ประชาชนสามารถเข้าไป เก็บหาของป่าออกมาบริโภคหรือจำหน่ายได้ ในส่วนของวัดชุมชนในเมืองนั้น อาจจะไม่ค่อยให้ ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สักเท่าไร แต่ก็มีความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ เป็นอย่างดี

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบทบาทของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้

ตารางที่ 4 แสดงความถี่ ร้อยละ ของบทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
จำนวน 66 รูป

ข้อความ	ความถี่	ร้อยละ
1. มีความศรัทธาเลื่อมใสในการปฏิบัติและจริยวัตรอันเหมาะสม	6	9.1
2. มีคุณลักษณะพิเศษส่วนตัวของพระสงฆ์	8	12.1
3. มีพฤติกรรมที่แสดงให้ชาวบ้านเห็น มีความตั้งใจจริง อดทน อดกลั้น	8	12.1
4. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวให้กับชาวบ้าน	3	4.5
5. สร้างขวัญและกำลังใจหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เกื้อหนุนและเป็นที่พักพิงของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ	6	9.1
6. นำเอาจารีตประเพณีวัฒนธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการ อนุรักษ์ป่าไม้	3	4.5
7. ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่า	7	10.7
8. ขอความร่วมมือจากองค์กรของภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือใน กิจกรรมอนุรักษ์ป่า	4	6.1
9. ให้องค์กรราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ	6	9.1
10. นำเอากลวิธีเฉพาะตัวมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการอนุรักษ์ป่าไม้	15	22.7

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบความถี่ ร้อยละ ของบทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์
ทรัพย์สินป่าไม้ของวัดในเขตชุมชนเมือง

จำนวน 18 รูป

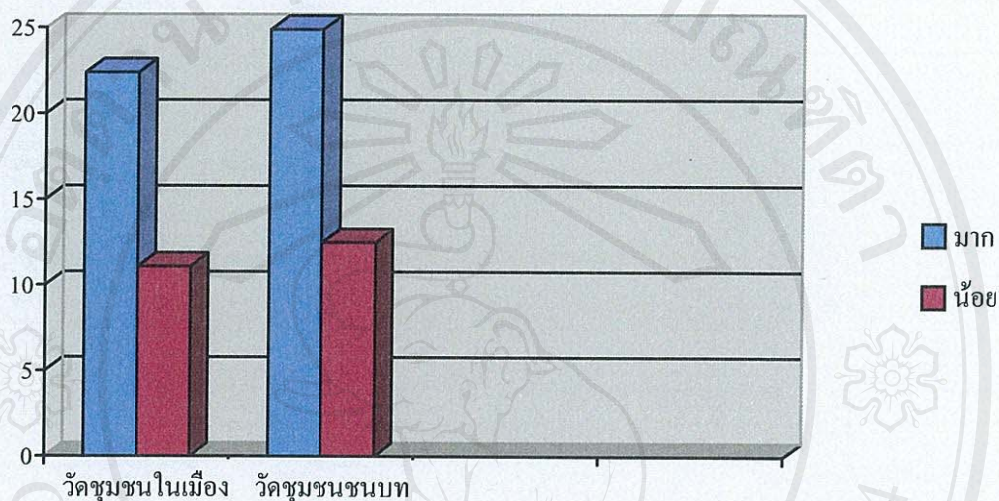
ข้อความ	วัดในชุมชนเมือง	
	ความถี่	ร้อยละ
1. มีความศรัทธาเลื่อมใสในการปฏิบัติและจริยวัตรอันเหมาะสม	2	11.1
2. มีคุณลักษณะพิเศษส่วนตัวของพระสงฆ์	2	11.1
3. มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นว่ามีความตั้งใจจริง ออกนอกคกัณฑ์	2	11.1
4. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวให้กับชาวบ้าน	-	-
5. สร้างขวัญและกำลังใจหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เกื้อหนุนและเป็นที่พักพิงของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ	1	5.5
6. นำเอาจารีตประเพณีวัฒนธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการ อนุรักษ์ป่าไม้	2	11.1
7. ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่า	1	5.5
8. ขอความร่วมมือจากองค์กรของภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือใน กิจกรรมอนุรักษ์ป่า	2	11.1
9. ให้นำหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ	2	11.1
10. นำเอากลวิธีเฉพาะตัวมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการอนุรักษ์ป่าไม้	4	22.4

ตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบความถี่ ร้อยละ ของบทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของวัดในเขตชุมชนชนบท

จำนวน 48 รูป

ข้อความ	วัดชุมชนชนบท	
	ความถี่	ร้อยละ
1. มีความศรัทธาเลื่อมใสในการปฏิบัติและจริยวัตรอันเหมาะสม	4	8.3
2. มีคุณลักษณะพิเศษส่วนตัวของพระสงฆ์	6	12.5
3. มีพฤติกรรมที่แสดงให้ชาวบ้านเห็น มีความตั้งใจจริง อดทน อดกลั้น	6	12.5
4. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวให้กับชาวบ้าน	3	6.3
5. สร้างขวัญและกำลังใจหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ เกื้อหนุนและเป็นที่พักพิงของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ	5	10.4
6. นำเอาจารีตประเพณีวัฒนธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการ อนุรักษ์ป่าไม้	6	12.5
7. ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่า	1	2.1
8. ขอความร่วมมือจากองค์กรของภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือใน กิจกรรมอนุรักษ์ป่า	2	4.2
9. ให้นำหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการ ดำเนินการ	4	8.3
10. นำเอากลวิธีเฉพาะตัวมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการอนุรักษ์ป่าไม้	11	22.9

แผนภูมิที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบความถี่ ร้อยละ บทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสของวัดชุมชน
เมืองในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า บทบาทของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้น ไม่มีความแตกต่างกันเท่าไร การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ทั้งวัดที่อยู่ในเมืองและวัดชนบทมีการแสดงบทบาทออกมาได้ใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทด้านการนำเอากลวิธีเฉพาะตัวมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 24.9 รองลงมาก็เป็นบทบาทด้านคุณลักษณะพิเศษส่วนตัวของพระสงฆ์เอง คิดเป็นร้อยละ 12.5 และการที่มีจริยวัตรที่งดงาม สามารถแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์มีความตั้งใจจริง อดทน อดกลั้น มีความมักน้อย ไม่เห็นแก่ได้ สามารถเป็นแบบอย่างได้ดี คิดเป็นร้อยละ 12.5 เช่นกัน นอกจากนี้แล้วบทบาทที่เห็นเด่นชัดมากที่สุดได้แก่ บทบาทด้านการนำเอาจารีตประเพณี วัฒนธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 12.5 ด้านบทบาทที่พระสงฆ์แสดงออกมาได้น้อย เช่น บทบาทด้านการขอความร่วมมือจากองค์กรของรัฐ ให้เข้ามาช่วยเหลือในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า คิดเป็นร้อยละ 9.1 เท่านั้น

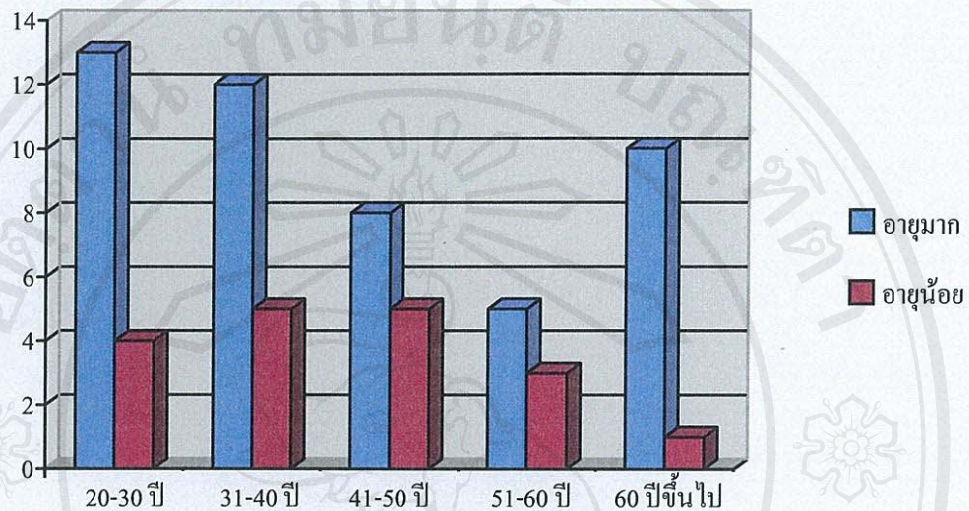
ตารางที่ 7 แสดงความถี่ ร้อยละ อายุกับบทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จำนวน 66 รูป

อายุ	บทบาทของพระสงฆ์	
	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)
20 – 30 ปี	13 (19.6)	4 (6.1)
31 – 40 ปี	12 (18.2)	5 (7.6)
41 – 50 ปี	8 (12.1)	5 (7.6)
51 – 60 ปี	5 (7.6)	3 (4.5)
60 ปีขึ้นไป	10 (15.1)	1 (1.5)
รวม	48 (72.7)	18 (27.3)

จากตารางจะเห็นได้ว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีอายุอยู่ระหว่าง 20 – 30 ปี จะมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มอื่น โดยคิดเป็นร้อยละ 19.6 รองลงมาจะเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.2 นอกจากนี้ยังเป็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ยังสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนเองในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ด้วย ทั้งนี้ก็อาจจะเกิดจากความรู้และประสบการณ์ที่เก็บสะสมมานาน บทบาทที่พบได้แก่บทบาทด้านการมีความศรัทธาเลื่อมใสในการปฏิบัติและจริยวัตรอันเหมาะสม และการสร้างขวัญและกำลังใจหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เกี่ยวหุณและเป็นที่พึ่งพาของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ

แผนภูมิที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบอายุกับบทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากที่สุด ได้แก่ กลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี ซึ่งจะเห็นได้ว่าประชากรกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ สามารถที่จะนำพาประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้เป็นอย่างดี ซึ่งก็ตรงกับงานวิจัยของ ประสบสุข พันธประยูร (2535) พบว่า พระสงฆ์เป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยที่ชาวบ้านมีความศรัทธาเป็นพลังในการอนุรักษ์ และพยายามที่จะสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน ให้เกิดความสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 เป็นต้น สำหรับกลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้รองลงมาได้แก่ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31–40 ปี และ 41 – 50 ปี ตามลำดับ และเป็นที่น่าสังเกตว่าผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปจะมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ดีพอสมควร ซึ่งตรงนี้ก็อาจเกิดจากบทบาทด้านมีคุณลักษณะพิเศษส่วนตัวของพระสงฆ์ ซึ่งก็ตรงกับงานวิจัยของ พระมหาธีระวุฒิ ธีรธมฺโม พบว่า นอกจากจะอาศัยปัจจัยอย่างอื่นแล้ว พระสงฆ์ก็มีคุณลักษณะพิเศษที่มีอยู่ในตัวของพระสงฆ์ อาทิเช่น การมีบุคลิกภาพที่น่าเคารพ นับถือ ความสุขุมรอบคอบ ความมีเมตตา ความสุภาพอ่อนโยน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ตลอดจนถึงจริยวัตรที่งดงามสม่ำเสมอของพระสงฆ์เอง เป็นต้น

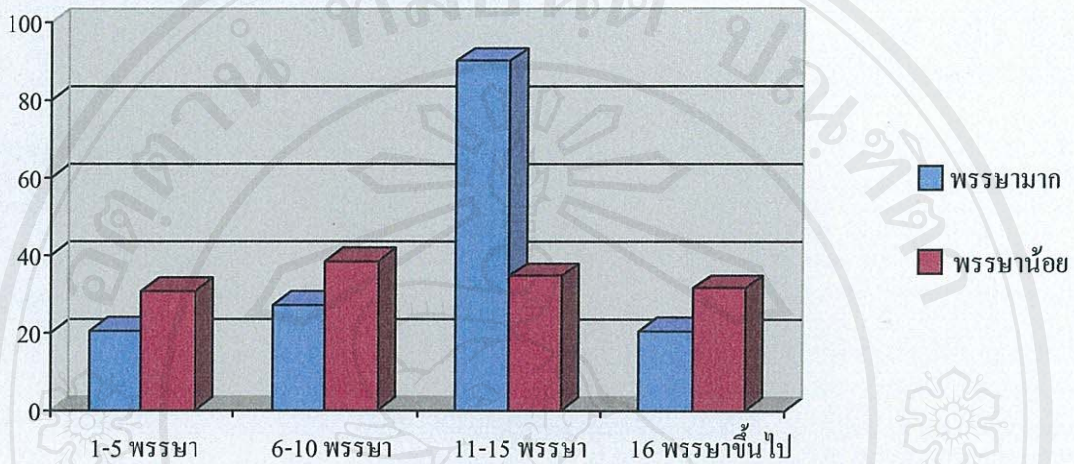
ตารางที่ 8 แสดงความถี่ ร้อยละ พรรษากับบทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จำนวน 66 รูป

พรรษา	บทบาทของพระสงฆ์	
	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)
1 – 5	8 (12.1)	4 (6.1)
6 – 10	18 (27.3)	4 (6.1)
11 – 15	8 (12.1)	3 (4.5)
16 พรรษาขึ้นไป	14 (21.2)	7 (10.6)
รวม	48 (72.7)	18 (27.3)

จากตารางที่ 8 พบว่ากลุ่มประชากรเป้าหมาย ที่มีพรรษาอยู่ระหว่าง 6 – 10 พรรษา จะมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่ากลุ่มอื่น คิดเป็นร้อยละ 27.3 ในขณะที่ร้อยละ 4.5 ของผู้ที่มีพรรษาระหว่าง 11 – 15 พรรษา มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้น้อยมาก เมื่อเทียบกับประชากรเป้าหมายกลุ่มอื่น

แผนภูมิที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบพรรษากับบทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิที่ 4 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า บทบาทของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสที่มีพรรษาช่วง 11 – 15 พรรษา จะมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ดีกว่ากลุ่มอื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มดังกล่าวมีความรู้ความสามารถ และเป็นพระนักพัฒนาสามารถที่จะนำพาประชาชนให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ นอกจากนี้กลุ่มพระสงฆ์ดังกล่าวอาจจะมีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว มีการสร้างขวัญและกำลังใจหรือกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เกี่ยวหนุนและเป็นที่พักพิงของชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ จึงสามารถแสดงบทบาทออกมาได้อย่างเต็มที่ และเป็นที่น่าสังเกตว่าประชากรกลุ่มเป้าหมายที่มีพรรษาช่วง 1 – 5 พรรษา ซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุน้อย เป็นพระหนุ่มไฟแรงแต่ก็แสดงบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจจะเกิดจากการขาดประสบการณ์ หรือความศรัทธาเลื่อมใสในการปฏิบัติและจริยวัตรอันเหมาะสมของพระสงฆ์เอง เป็นสาเหตุที่ทำให้บทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ออกมาได้ไม่ดีพอ

ตารางที่ 9 แสดงความถี่ ร้อยละ การศึกษากับบทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้

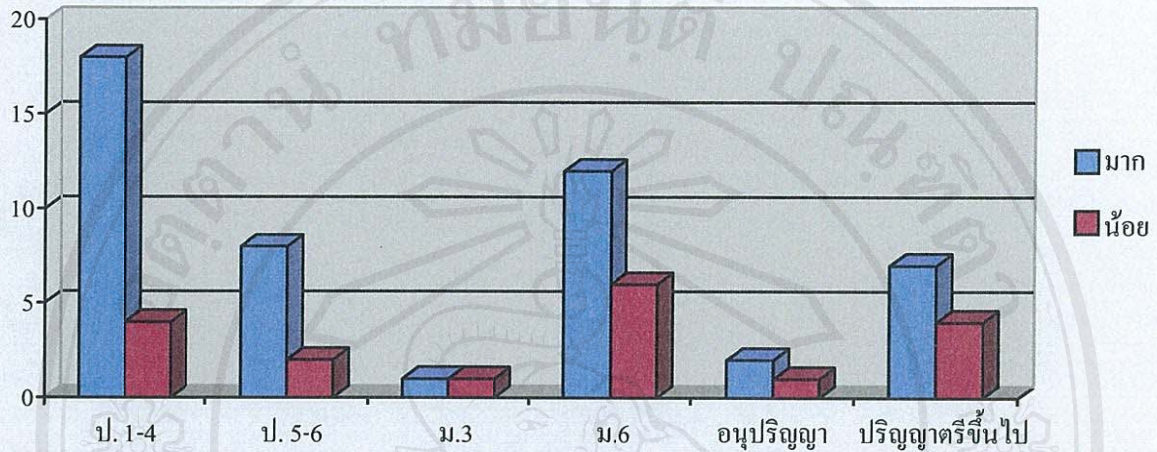
จำนวน 66 รูป

การศึกษา	บทบาทของพระสงฆ์	
	มาก (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)
ประถมศึกษาปีที่ 1 – 4	18 (27.3)	4 (6.1)
ประถมศึกษาปีที่ 5 – 6	8 (12.1)	2 (3.0)
มัธยมศึกษาปีที่ 3	1 (1.5)	1 (1.5)
มัธยมศึกษาปีที่ 6	12 (18.2)	6 (9.1)
อนุปริญญา	2 (3.0)	1 (1.5)
ปริญญาตรีขึ้นไป	7 (10.6)	4 (6.1)

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มประชากรเป้าหมาย ส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาสูงสุดที่
ประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 โดยคิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมามีระดับการศึกษาที่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
คิดเป็นร้อยละ 18.2 ที่มีบทบาทในด้านการนำเอากลวิธีเฉพาะตัวมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ เช่น การบวชป่า ซึ่งถือว่าเป็นพิธีกรรมที่ได้ถูกประยุกต์มานาน และกำหนดสร้าง
ขึ้นเป็นสัญลักษณ์และความหมายจากความเชื่อของชุมชนในภาคเหนือ โดยมีเป้าหมายเพื่อปลูก
จิตสำนึกของคนในชุมชน สะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันและการเคารพซึ่งกันและกัน ระหว่างคน
กับต้นไม้ โดยส่วนใหญ่ต้นไม้ที่ได้รับการบวชแล้ว มักจะได้รับการคุ้มครองรอดพ้นจากการถูก
ลักลอบตัด ซึ่งการนำเอาพิธีกรรมการบวชป่ามาใช้ ก็เป็นการประยุกต์ใช้แตกต่างกันไปแต่ตั้งอยู่บน
พื้นฐานที่มีความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดี

แผนภูมิที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบการศึกษากับบทบาทพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบ การศึกษากับบทบาทของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า พระสงฆ์ที่มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ส่วนใหญ่แล้วจะมีระดับการศึกษาเพียงแค่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 เท่านั้น โดยคิดเป็นร้อยละ 27.3 รองลงมาคือระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 18.2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยมากแล้วจะมีแต่พระที่มีการศึกษาในระดับล่างเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในอดีตการศึกษาอาจจะไม่ใช่ปัจจัยสำคัญแต่ขึ้นอยู่กับว่าพระสงฆ์มีการนำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้แล้วจะเห็นได้ว่าโอกาสที่พระสงฆ์จะเข้าทำการศึกษาต่อในระดับชั้นสูงๆ ขึ้นไปมีน้อยมาก สืบเนื่องจากแผนภูมิตะดับอนุปริญญาและปริญญาตรีขึ้นไปมาจำนวนน้อย ส่วนใหญ่จากการสำรวจพบว่า พระสงฆ์ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีจะอยู่ในเมืองทั้งนั้น แต่ตรงกันข้ามพระสงฆ์ที่มีการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าการศึกษาในระดับอื่นๆ บทบาทที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุดได้แก่ การมีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นชาวบ้านเห็น มีความตั้งใจจริง อดทน อดกลั้น มีคนน้อยไม่เห็นแก่ได้ คิดเป็นร้อยละ 12.1 และการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับชาวบ้าน โดยคิดเป็นร้อยละ 12.1 เช่นกัน

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการมีบทบาทของพระสงฆ์ระดับเจ้าอาวาสในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ตารางที่ 10 แสดงถึงบทบาทของพระสงฆ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

บทบาทของพระสงฆ์	ความถี่ในการมีบทบาทเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
	เคย	ไม่เคย	รวม
1. ท่านได้แนะนำ หรือเทศน์สอนประชาชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้	57 (86.4)	9 (13.6)	66 (100.0)
2. ท่านมองหาวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบทันสมัย	58 (87.9)	8 (12.1)	66 (100.0)
3. ท่านได้ทำการปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ภายในวัด	63 (95.4)	3 (4.5)	66 (100.0)
4. ท่านได้ทำการเผยแพร่ข่าวสาร คำสอน เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทางสื่อต่างๆ	53 (80.3)	13 (19.7)	66 (100.0)
5. ท่านได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	50 (75.7)	16 (24.2)	66 (100.0)
6. ประชาชนในท้องถิ่นของท่านได้ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	59 (89.4)	7 (10.6)	66 (100.0)
7. ท่านได้เขียน โครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้	38 (57.6)	28 (42.4)	66 (100.0)
8. ท่านได้นำโครงการ ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการหวงแหนทรัพยากรป่าไม้	53 (80.3)	13 (19.7)	66 (100.0)
9. ในการจัดกิจกรรมขึ้นมาแต่ละครั้งท่านได้ทำการประเมินผล	35 (53.0)	31 (47.0)	66 (100.0)

ตารางที่ 10 (ต่อ)

บทบาทของพระสงฆ์	ความถี่ในการมีบทบาทเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
	เคยปฏิบัติ	ไม่เคยปฏิบัติ	รวม
10. ท่านได้ทำการปลูกจิตสำนึกจริยธรรมทาง สิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน	62 (93.9)	4 (6.1)	66 (100.0)
11. ประชาชนภายในท้องถิ่นของท่านยอมรับฟัง ความคิดเห็นของท่าน	61 (92.4)	5 (7.6)	66 (100.0)
12. ในฐานะเป็นผู้นำทางด้านศาสนาท่านได้นำเอา หลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการจัดการทรัพยากรป่าไม้	57 (86.4)	9 (13.6)	66 (100.0)

จากตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่ ได้แนะนำหรือ
เทศน์สอนประชาชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรป่าไม้เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 86.4 มี
เพียงร้อยละ 13.6 เท่านั้นที่ไม่เคยปฏิบัติ ส่วนข้อความที่ว่าท่านมองหาวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
แบบทันสมัย พบว่าประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่มองหาวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เคยปฏิบัติ
คิดเป็นร้อยละ 87.9 มีเพียงร้อยละ 12.1 ที่ไม่เคยมองหาวิธีการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เลย

ด้านข้อความที่ว่า ท่านได้ทำการปลูกและดูแลรักษาดินไม้ภายในวัด พบว่าประชากร
พระสงฆ์ส่วนใหญ่แล้วปฏิบัติอยู่เป็นประจำ คิดเป็นร้อยละ 95.4 จะเห็นได้ว่าการปลูกต้นไม้
ภายในบริเวณวัดนั้นพระสงฆ์ได้ทำอยู่เป็นประจำจากค่าร้อยละที่เห็นเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ ซึ่งก็
แสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์ก็มีบทบาทในการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และยังทำเป็น
แบบอย่างที่ดีให้กับชาวบ้าน ซึ่งก็เข้ากับบทบาทที่ทำให้ศรัทธามีความเลื่อมใสในการปฏิบัติและ
สามารถสร้างขวัญและกำลังใจหรือจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เกี่ยวหนูน และเป็นที่พักพิงของชาวบ้าน
อยู่อย่างสม่ำเสมอ และมีเพียงร้อยละ 4.5 เท่านั้นที่ไม่เคยปลูกต้นไม้ภายในบริเวณวัดของตนเองเลย

สำหรับข้อความที่ว่า ท่านได้ทำการเผยแผ่ข่าวสาร คำสอนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้
ทางสื่อต่าง ๆ พบว่าประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่แล้วจะทำการเผยแผ่ข่าวสาร และนำเอาหลักธรรม
คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเทศน์สอนเป็นประจำ โดยคิดเป็นร้อยละ 80.3 ซึ่งใน
การแสดงธรรมนั้นถือว่าการนำพาชาวบ้านให้เกิดความรักหวงแหนในทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งนับวัน
จะลดน้อยลงไป การสอดแทรกธรรมะก็เป็นบทบาทเฉพาะตัวของพระสงฆ์เอง ที่จะนำเอากลยุทธ์

มาใช้เป็นสื่อการเทศน์ได้เป็นอย่างดี หรือแม้กระทั่งการนำอาจารย์ประเพณี วัฒนธรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ก็เป็นเรื่องที่พระสงฆ์สามารถที่จะทำได้

ด้านข้อความที่ว่า ท่านได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้จัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ขึ้น เช่น พิธีกรรมการบวชป่า ซึ่งถือได้ว่าเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่ทำให้คนไม่กล้าตัดไม้ที่มีผ้าเหลืองพันอยู่ เพราะมีความเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาศัยอยู่ ถ้าใครตัดก็จะได้รับอันตราย จากข้อความดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 75.5 และมีเพียงร้อยละ 24.2 เท่านั้นที่ไม่เคยจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เลย

นอกจากนี้ ข้อความที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นของท่านได้ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้น จากการศึกษาพบว่าประชาชนให้ความร่วมมือกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยคิดเป็นร้อยละ 89.4 นอกจากนี้การที่ประชาชนในท้องถิ่นจะให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หรือไม่นั้น ส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับบทบาทของพระสงฆ์ว่ามีบทบาทในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มากน้อยเพียงใด เช่น ทางวัดอาจจัดกิจกรรมสัปดาห์ส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งขอความร่วมมือจากหน่วยงานของภาครัฐเข้ามาช่วยสนับสนุนแนะนำ ก็สามารถที่จะนำพาประชาชนให้รู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามการที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ทั้งหมดนั้นคงเป็นเรื่องที่ยากมาก จะเห็นได้จากการศึกษามีเพียงร้อยละ 10.6 ที่ไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งก็เป็นปัญหาหลักที่พระสงฆ์และภาคจะต้องหาทางแก้ไขกันไป

สำหรับข้อความที่ว่า ท่านได้เขียนโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่าประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่เคยเขียนโครงการ โดยคิดเป็นร้อยละ 57.6 ในขณะที่ร้อยละ 42.4 เห็นว่าไม่เคยเขียนโครงการเลย ซึ่งจะเห็นได้ว่าพระสงฆ์ที่เคยเขียนโครงการกับพระสงฆ์ที่ไม่เคยเขียนโครงการจะมีความใกล้เคียงกันพอสมควร ทั้งนี้อาจเกิดจากสภาพแวดล้อม เช่น บริเวณวัดเป็นป่าหรืออาจมีสิ่งก่อสร้างมากเกินไปจึงเป็นอุปสรรคในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ส่วนข้อความที่ว่าท่านได้นำโครงการไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการหวงแหนทรัพยากรป่าไม้ พบว่า กลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้นำเอาโครงการไปปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 80.3 ในขณะที่ร้อยละ 19.7 ได้นำเอาโครงการไปปฏิบัติแบบนาน ๆ ครั้ง ในการเขียนโครงการนั้นจะต้องอาศัยความพร้อมหลายๆ ด้านประกอบกัน เช่น งบประมาณ สถานที่ บุคลากร เป็นต้น และนอกจากนี้จะต้องทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดเอาไว้ มีการประเมินผลติดตามโครงการว่าเมื่อทำไปแล้วมีผลดีผลเสียอย่างไร เป็นต้น

ในส่วนของการจัดกิจกรรมขึ้นมาแต่ละครั้ง ท่านได้ทำการประเมินผล พบว่า กลุ่มพระสงฆ์ส่วนใหญ่เคยทำการประเมินผล โดยคิดเป็นร้อยละ 53.0 จะเห็นได้ว่าเปอร์เซ็นต์ที่ออกมาไม่น้อย

มากซึ่งเมื่อเทียบกับกลุ่มประชากรพระสงฆ์ที่ไม่เคยประเมินผลของโครงการเลย คิดเป็นร้อยละ 47.0 ซึ่งมีความใกล้เคียงกันพอสมควร นั้นแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์ส่วนใหญ่เขียนโครงการขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง ซึ่งก็ไม่สามารถติดตามและประเมินผลได้ เป็นเหตุให้การจัดกิจกรรมขึ้นมาแต่ละครั้งไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ส่วนข้อความที่ว่า ท่านได้ปลูกจิตสำนึกจริยธรรมทางสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน พบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่เคยปฏิบัติ โดยการแสดงธรรมสอดแทรกความรู้ทางด้านสิ่งแวดล้อมด้วย โดยคิดเป็นร้อยละ 93.9 มีเพียงร้อยละ 6.1 เท่านั้นที่ไม่เคยปฏิบัติเลย

สำหรับข้อความที่ว่า ประชาชนภายในท้องถิ่นยอมรับฟังความคิดเห็นของท่าน พบว่ากลุ่มพระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้ยอมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน คิดเป็นร้อยละ 92.4 ในขณะที่ร้อยละ 7.6 ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนน้อยมากที่ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของพระสงฆ์ ทั้งนี้อาจเกิดจากเหตุผลบางประการที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับพระสงฆ์ จึงไม่ให้การยอมรับ

ด้านข้อความที่ว่า ในฐานะที่เป็นผู้นำทางด้านศาสนาท่านได้นำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ โดยพบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 86.4 และมีเพียงร้อยละ 13.6 ที่ไม่เคยนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการจัดการทรัพยากรป่าไม้เลย ในส่วนของการนำเอาหลักธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์ใช้นั้นตรงกับงานวิจัยของ ประสบสุข พันธประยูร (2535) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จังหวัดภาคเหนือของไทย พบว่าพระสงฆ์เป็นผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยที่ชาวบ้านมีความศรัทธาเป็นพลังในการอนุรักษ์ และพยายามที่จะสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน ให้เกิดความสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา เช่น สีล 5 พรหมวิหาร 4 อริยสัจ 4 และสังควัตถุ 4 นอกจากนี้ก็ยังสามารถช่วยส่งเสริมให้สัมภรณ์ของพระอาจารย์กิตติ กิตติโสภโณ เจ้าอาวาสวัดเวียงหมอก ให้สัมภรณ์ว่า กระผมเห็นความสำคัญของป่าไม้มาก เพราะป่าไม้จะทำให้ประเทศชาติร่มเย็น ไม่แห้งแล้ง ป่าจะทำให้จิตใจของคนร่มเย็น และหลักธรรมที่จะนำไปใช้ได้แก่ อธิธัมม 4 อันได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา คือให้มีความพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ไม่เข้าไปทำลายป่าไม้ ให้คนมีศีลมีธรรมประจำจิตให้มาก

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าไม้

ตารางที่ 11 แสดงความถี่ ร้อยละ ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของวัดในเขตชุมชนเมือง

จำนวน 18 รูป

ข้อความ	วัดในชุมชนเมือง	
	ความถี่	ร้อยละ
ร่วมคิดวิเคราะห์		
1. ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้	9	50.0
2. ท่านเคยเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมบ้างหรือไม่	4	22.2
3. เวลาที่มีการประชุม ท่านเข้าไปนั่งเพียงอย่างเดียวหรือไม่	2	11.1
4. ขณะประชุมท่านมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้อื่นหรือไม่	2	11.1
5. หลังการประชุมท่านเคยนำเอาเรื่องในที่ประชุมมาคิดทบทวนหรือไม่	1	5.5
ร่วมตัดสินใจ		
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาบ้างหรือไม่	4	22.2
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมบ้างหรือไม่	2	11.1
3. ท่านเคยตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการปลูกป่าและรักษาป่าไม้หรือไม่	7	38.9
4. ท่านเคยปฏิเสธเรื่องบางเรื่องและเห็นด้วยบางเรื่องหรือไม่	2	11.1
5. ท่านเคยร่วมตัดสินใจลงมติในที่ประชุมหรือไม่	3	16.7
ร่วมการวางแผน		
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้หรือไม่	6	33.7
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการตั้งกฎระเบียบการเข้าป่านำทรัพยากรมาใช้	3	16.7
3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนในการอนุรักษ์ป่าไม้หรือไม่	4	22.2
4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือไม่	2	11.1
5. ท่านเคยร่วมประชุมวางแผนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่	3	16.7

ตารางที่ 11 (ต่อ)

จำนวน 18 รูป

ข้อความ	วัดในชุมชนเมือง	
	ความถี่	ร้อยละ
ร่วมปฏิบัติ		
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมปลูกต้นไม้หรือไม่	4	22.2
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการบวชต้นไม้หรือไม่	5	27.8
3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการแจกพันธุ์ไม้ให้กับประชาชนนำไปปลูกหรือไม่	3	16.7
4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หรือไม่	3	16.7
5. ท่านเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกป่าไม้เฉลิมพระเกียรติหรือไม่	3	16.7
ร่วมติดตามและประเมินผล		
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการติดตามดูความเจริญเติบโตของต้นไม้หรือไม่	3	16.7
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการบวชป่าที่ชาวบ้านจัดขึ้นหรือไม่	5	27.8
3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โครงการที่ท่านทำไว้หรือไม่	2	11.1
4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้มีการปลูกป่าไม้หรือไม่	6	33.3
5. ท่านเคยมีส่วนร่วมในต่อต้านกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้หรือไม่	2	11.1

ตารางที่ 12 แสดงความถี่ ร้อยละ ของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์
ทรัพยากรป่าไม้ของวัดในเขตชุมชนชนบท

จำนวน 48 รูป

ข้อความ	วัดในชุมชน ชนบท	
	ความถี่	ร้อยละ
ร่วมคิดวิเคราะห์		
1. ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้	17	35.4
2. ท่านเคยเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมบ้างหรือไม่	14	29.2
3. เวลาการประชุม ท่านเข้าไปนั่งเพียงอย่างเดียวหรือไม่	8	16.7
4. ขณะประชุมท่านมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้อื่นหรือไม่	5	10.4
5. หลังการประชุมท่านเคยนำเอาเรื่องในที่ประชุมมาคิดทบทวนหรือไม่	4	8.3
ร่วมตัดสินใจ		
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อแก้ไขปัญหาบ้างหรือไม่	8	16.7
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมบ้างหรือไม่	12	25.0
3. ท่านเคยตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการปลูกป่าและรักษาป่าไม้หรือไม่	15	31.2
4. ท่านเคยปฏิเสธเรื่องบางเรื่องและเห็นด้วยบางเรื่องหรือไม่	9	18.7
5. ท่านเคยร่วมตัดสินใจลงมติในที่ประชุมหรือไม่	4	8.3
ร่วมการวางแผน		
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านการอนุรักษ์ป่าไม้หรือไม่	16	33.3
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการตั้งกฎระเบียบการเข้าป่านำทรัพยากรมาใช้	10	20.8
3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนในการอนุรักษ์ป่าไม้หรือไม่	8	16.7
4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบหรือไม่	5	10.4
5. ท่านเคยร่วมประชุมวางแผนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือไม่	9	18.7

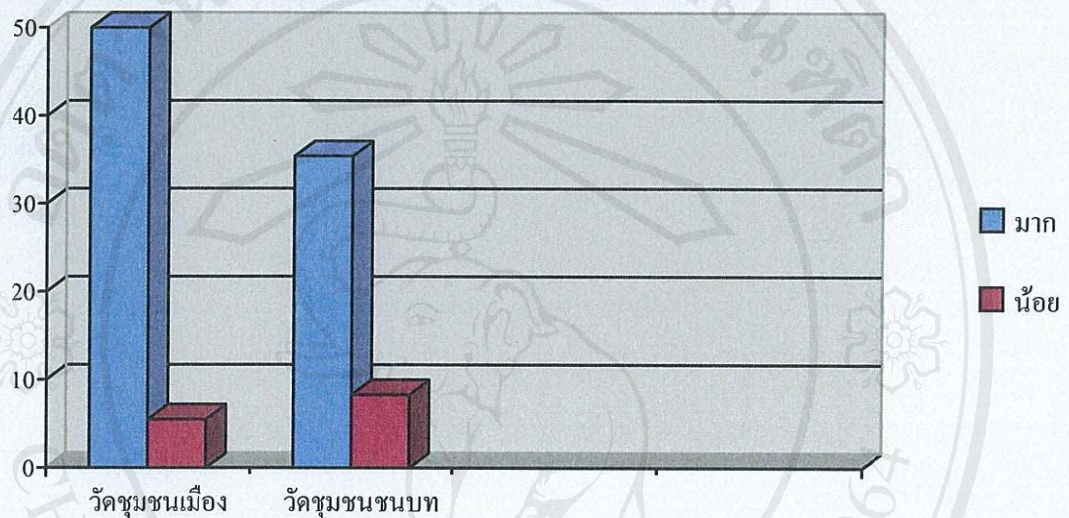

ตารางที่ 12 (ต่อ)

จำนวน 48 รูป

ข้อความ	วัดในชุมชน ชนบท	
	ความถี่	ร้อยละ
ร่วมปฏิบัติ		
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมปลูกต้นไม้หรือไม่	18	37.5
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการบวชต้นไม้หรือไม่	10	20.8
3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการแจกพันธุ์ไม้ให้กับประชาชนนำไปปลูกหรือไม่	5	10.4
4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หรือไม่	7	14.6
5. ท่านเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกป่าไม้เฉลิมพระเกียรติหรือไม่	8	16.7
ร่วมติดตามและประเมินผล		
1. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการติดตามดูความเจริญเติบโตของต้นไม้หรือไม่	7	14.6
2. ท่านเคยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการบวชป่าที่ชาวบ้านจัดขึ้นหรือไม่	14	29.2
3. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล โครงการที่ท่านทำไว้หรือไม่	5	10.4
4. ท่านเคยมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้มีการปลูกป่าไม้หรือไม่	16	33.3
5. ท่านเคยมีส่วนร่วมในต่อต้านกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้หรือไม่	6	12.5

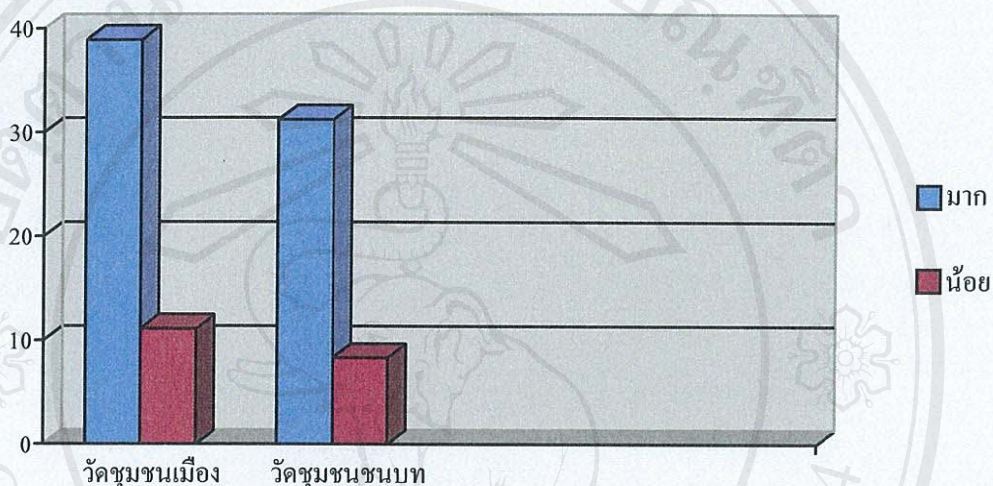
การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุแห่งปัญหาและทางเลือกแห่งการแก้ปัญหาเป็นการให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยให้ชาวบ้านได้ร่วมแสดงความคิดเห็น มองหาสาเหตุและหาทางออกแก้ไขปัญหาพร้อมกับพระสงฆ์ ซึ่งผลการมีส่วนร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหา ดังแสดงเป็นแผนภูมิที่ 6 ดังนี้

แผนภูมิที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบการร่วมคิดวิเคราะห์ของวัดชุมชนเมืองและวัดชุมชนชนบทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิแสดงให้เห็นว่า กลุ่มประชากรเป้าหมายที่มีวัดอยู่ในชุมชนเมืองจะมีบทบาทด้านการร่วมคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าวัดชุมชน ชนบท โดยคิดเป็นร้อยละ 50.0 ส่วนวัดชุมชน ชนบทมีการร่วมคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพียงแค่อ้อยละ 35.4 เพียงเท่านั้น ซึ่งทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะวัดชุมชนเมืองมีการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อยู่และมีหน่วยงานของภาครัฐเข้าไปดูแลกำกับ จึงทำให้การมีส่วนร่วมคิดและวิเคราะห์ของวัดชุมชนเมืองจะมีส่วนร่วมคิดและวิเคราะห์มากกว่าวัดชุมชน ชนบท

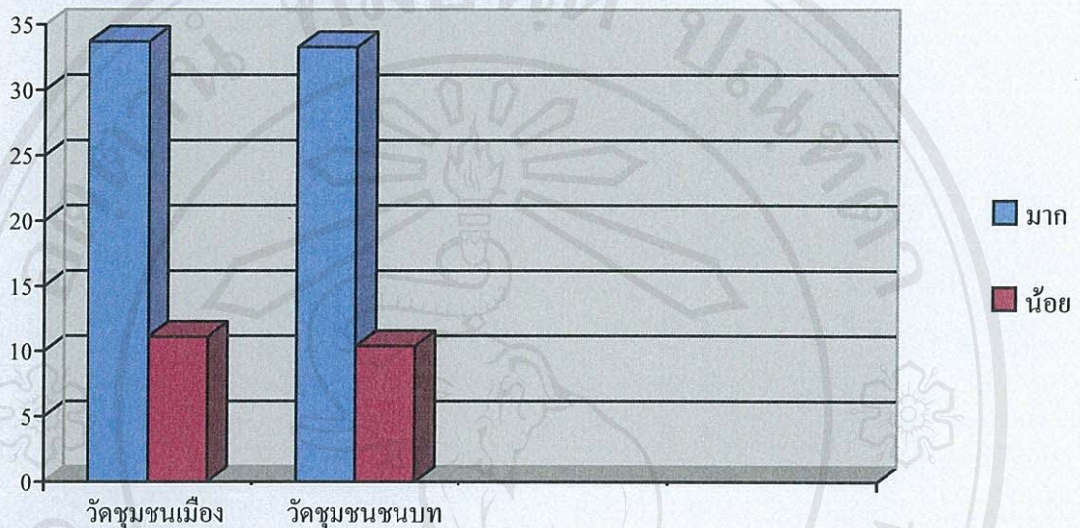
เมื่อพระสงฆ์และชาวบ้านร่วมกันประชุมเพื่อรับทราบถึงปัญหาและร่วมกันคิดวิเคราะห์หาทางออกให้กับปัญหาแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการให้ชาวพระสงฆ์และชาวบ้านได้ร่วมกันตัดสินใจว่า ควรจะจัดกิจกรรมใดขึ้นมาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ผลของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังแสดงในแผนภูมิที่ 7 ดังนี้

แผนภูมิที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบการร่วมตัดสินใจของวัดชุมชนเมืองและวัดชุมชนชนบทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิที่ 7 พบว่ากลุ่มประชากรเป้าหมายที่เป็นวัดชุมชนเมือง มีส่วนร่วมตัดสินใจในการแก้ปัญหาในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เกี่ยวกับโครงการปลูกป่าและรักษาป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 38.9 ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้น มีเพียงร้อยละ 11.1 เท่านั้น ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของวัดชุมชนชนบทนั้น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการปลูกป่าและรักษาป่า คิดเป็นร้อยละ 31.2 ในขณะที่มีการลงมติในการตัดสินใจในที่ประชุมเพียงร้อยละ 8.3 เท่านั้น

เมื่อพระสงฆ์และชาวบ้านได้ตัดสินใจที่จะดำเนินการแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการวางแผนว่า ควรจะปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมที่กำหนดขึ้นนั้นอย่างไร เช่น มีการตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ตั้งงบประมาณ เป็นต้น ผลการร่วมวางแผนแสดงในแผนภูมิที่ 8 ดังนี้

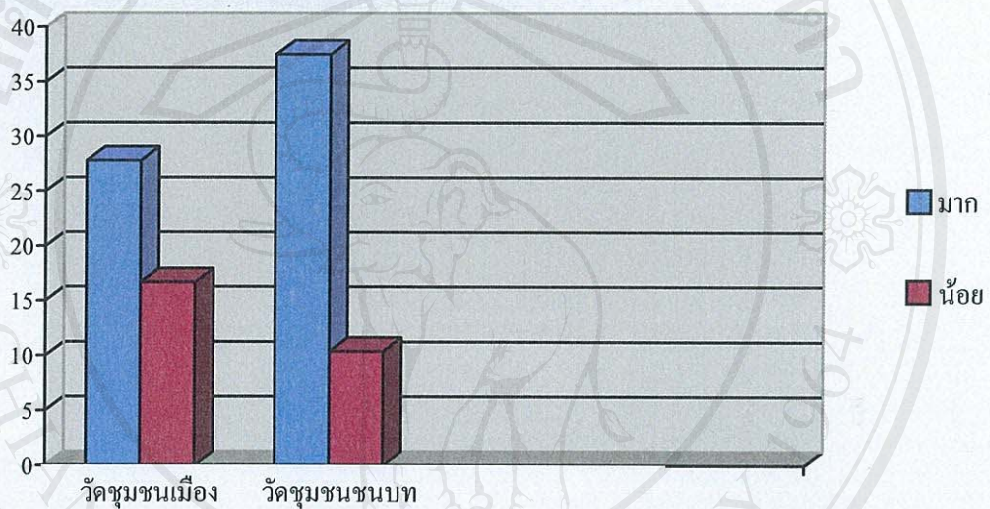
แผนภูมิที่ 8 แสดงการเปรียบเทียบการร่วมวางแผนของวัดชุมชนเมืองและวัดชุมชนชนบทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิที่ 8 พบว่ากลุ่มประชากรเป้าหมายมีส่วนร่วมในการวางแผนได้ใกล้เคียงกัน ซึ่งวัดชุมชนเมืองมีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยคิดเป็นร้อยละ 33.7 ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบมีเพียงร้อยละ 11.1 เท่านั้น ในส่วนของวัดชุมชนชนบทนั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยคิดเป็นร้อยละ 33.3 ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการกำหนดบทลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบมีเพียงร้อยละ 10.4 เท่านั้น รองลงมามีส่วนร่วมในการวางแผนด้านการตั้งกฎระเบียบการเข้าป่าเพื่อนำเอาทรัพยากรมาใช้ร้อยละ 20.8 ตามลำดับ

All rights reserved

เมื่อพระสงฆ์และชาวบ้านร่วมกันวางแผนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการมีส่วนร่วมในการนำเอากิจกรรมที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันวางแผนแล้วก็นำเอากิจกรรมเหล่านั้นมาสู่การปฏิบัติ ซึ่งผลการมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัตินั้น ปรากฏดังแผนภูมิที่ 9 ดังนี้

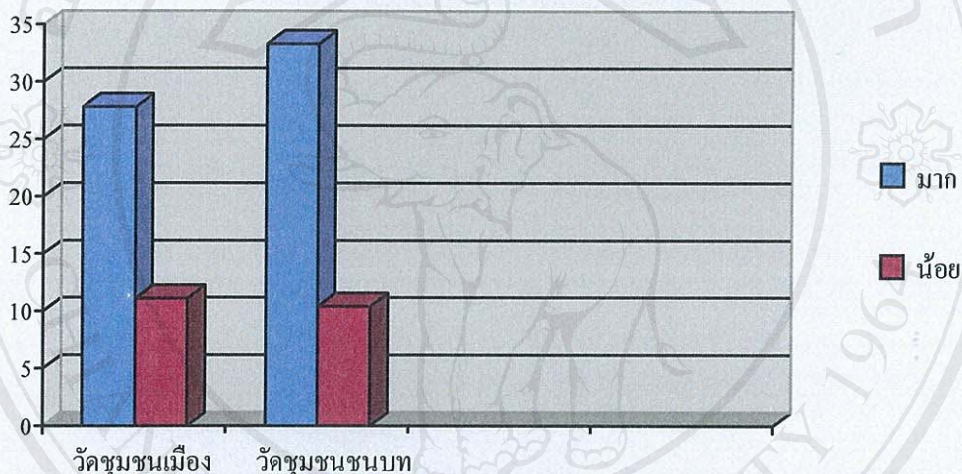
แผนภูมิที่ 9 แสดงการเปรียบเทียบการร่วมปฏิบัติของวัดชุมชนเมืองและวัดชุมชน ชนบทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิที่ 9 พบว่าวัดชุมชนเมืองมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในด้านการบวชต้นไม้ คิดเป็นร้อยละ 27.8 ในขณะที่ร้อยละ 16.7 มีส่วนร่วมในการแจกพันธุ์ไม้ให้กับประชาชนได้นำไปปลูก การรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการจัดกิจกรรมการปลูกป่าเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวันสำคัญๆ ในส่วนของวัดชุมชนชนบทมีส่วนร่วมในด้านการปลูกต้นไม้ โดยคิดเป็นร้อยละ 37.5 ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการบวชป่ามีเพียงร้อยละ 20.8 ที่เข้าร่วมปฏิบัติ นอกจากนี้การแจกพันธุ์ไม้ให้กับชาวบ้านเพื่อนำไปปลูกเพียงร้อยละ 10.4 ในขณะที่การมีส่วนร่วมในการรณรงค์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ 14.6 และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการปลูกป่าเฉลิมพระเกียรติในวันสำคัญๆ ต่างมีเพียงร้อยละ 16.7 เท่านั้น

เมื่อผ่านขั้นตอนการปฏิบัติมาแล้ว ก็เข้าสู่การติดตามและประเมินผลในกิจกรรมที่พระสงฆ์และชาวบ้านร่วมกันจัดทำ เช่น คว้าต้นไม้ที่มีอยู่เดิมกับต้นไม้ที่ได้รับการปลูกเสริมใหม่มีความเจริญเติบโตหรือมีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด และมีผู้เข้ามาลักลอบตัดหรือไม่ การติดตามและประเมินผลก็มีวัตถุประสงค์เพื่อมีการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่งผลการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ปรากฏในแผนภูมิที่ 10 ดังนี้

แผนภูมิที่ 10 แสดงการเปรียบเทียบการร่วมติดตามและประเมินผลของวัดชุมชนเมืองและวัดชุมชนชนบทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จากแผนภูมิที่ 10 พบว่าการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามและประเมินผล ในส่วนของวัดชุมชนเมืองนั้น มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับการรณรงค์ให้มีการปลูกต้นไม้ คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมามีการติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการบวชป่าที่ชาวบ้านจัดขึ้น นอกจากนี้ยังมีการติดตามและประเมินผลจากความเจริญเติบโตของต้นไม้ร้อยละ 16.7 ในขณะที่การติดตามและประเมินผลของโครงการที่จัดทำ และการต่อต้านกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้มียังมีเพียงร้อยละ 11.1 เท่านั้น ในส่วนของวัดชุมชนชนบทนั้นมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลเกี่ยวกับการรณรงค์การปลูกป่าไม้จำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมามีการจัดกิจกรรมการบวชป่าที่ชาวบ้านจัดทำขึ้นร้อยละ 29.2 ในขณะที่การติดตามดูแลความเจริญเติบโตของต้นไม้มีเพียงร้อยละ 14.6 เท่านั้น

ส่วนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนและร้อยละด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ กับบทบาทของ
พระสงฆ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

จำนวน 66 รูป

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ	ความถี่ในการมีบทบาทเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
1. ในปัจจุบันทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทยถูกบุกรุกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ท่านคิดว่าพระสงฆ์น่าจะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาหรือไม่	64 (97.0)	2 (3.0)	66 (100.0)
2. ท่านคิดว่า ในปัจจุบันพระสงฆ์ส่วนใหญ่น่าจะมีส่วนในการแนะนำหรือเทศน์สอนประชาชนให้อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หรือไม่	63 (95.5)	3 (4.5)	66 (100.0)
3. ท่านคิดว่า ประชาชนส่วนใหญ่มองพระสงฆ์ว่ามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้น้อยเพียงใด	55 (83.3)	11 (16.7)	66 (100.0)
4. ท่านคิดว่าพระสงฆ์ควรที่จะมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมรวมถึงกฎหมายสิ่งแวดล้อมด้วยหรือไม่	58 (87.9)	8 (12.1)	66 (100.0)
5. ท่านคิดว่า ในปัจจุบันเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร พระสงฆ์ควรที่จะติดตามข่าวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้หรือไม่เพียงใด	56 (84.8)	10 (15.2)	66 (100.0)
6. ท่านคิดว่า พระสงฆ์และประชาชนควรมีส่วนร่วมกันในการวางแผนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ยิ่งขึ้นหรือไม่	64 (97.0)	2 (3.0)	66 (100.0)

ตารางที่ 13 (ต่อ)

จำนวน 66 รูป

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ	ความถี่ในการมีบทบาทเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าไม้		
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	รวม
7. ท่านคิดว่า การรู้จักเลือกใช้วิธีการแนะนำหรือเทศน์ สอนที่เหมาะสม มีความจำเป็นและมีผลดีต่อการให้ ประชาชนอยากจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าไม้หรือไม่เพียงใด	55 (83.3)	11 (17.0)	66 (100.0)
8. ท่านคิดว่า พระสงฆ์ควรนำหลักธรรมมาเทศน์สอน ประชาชนให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหน รู้คุณค่า และเอาใจใส่ต่อทรัพยากรป่าไม้หรือไม่เพียงใด	45 (68.2)	21 (31.8)	66 (100.0)

จากตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ ต่อบทบาทของพระสงฆ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ปรากฏผลดังนี้

จากคำถามที่ว่า ในปัจจุบันทรัพยากรป่าไม้ในประเทศไทยถูกบุกรุกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ท่านคิดว่าพระสงฆ์มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาหรือไม่นั้น พบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่ตอบว่าเห็นด้วย โดยคิดเป็นร้อยละ 97.0 ในขณะที่ร้อยละ 3.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยว่าพระสงฆ์ไม่น่าที่จะมีบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้ดี

ด้านบทบาทในการแนะนำหรือเทศน์สอนประชาชนให้รู้จักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้น พบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการแนะนำโดยนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ด้วย โดยคิดเป็นร้อยละ 95.5 มีเพียงร้อยละ 4.5 ที่ไม่เห็นด้วยกับบทบาทของพระสงฆ์ที่จะนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้หรือเทศน์สอนให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

สำหรับคำถามที่ว่า ท่านคิดว่าประชาชนส่วนใหญ่มองพระสงฆ์ว่ามีบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้มากน้อยเพียงใด พบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าประชาชนน่าจะมองพระสงฆ์ว่าน่าจะมีความมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ได้เป็นอย่างดี คิดเป็นร้อยละ 83.3 ในขณะที่ร้อยละ 16.7 ไม่เห็นด้วยกับบทบาทดังกล่าว

สำหรับคำถามที่ว่า ท่านคิดว่าพระสงฆ์ควรที่จะมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมรวมถึงกฎหมายสิ่งแวดล้อมด้วยหรือไม่นั้น พบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าพระสงฆ์ควรที่จะมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และกฎหมายทางสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ 87.9 ในขณะที่ร้อยละ 12.1 เห็นว่าพระสงฆ์ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมก็ได้ เพราะในอดีตพระสงฆ์เองก็อยู่กับธรรมชาติเหมือนพระพุทธรูปเจ้าซึ่งก็ทรงประทับได้ต้นไม้นั้นในขณะบำเพ็ญเพียร ไม่จำเป็นต้องรับทราบในเรื่องนี้

ในส่วนของคุณข้อมูลข่าวสารนั้น พระสงฆ์ควรที่จะรับทราบด้วยหรือไม่ พบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าควรที่จะรับทราบด้วย โดยคิดเป็นร้อยละ 84.8 โดยที่ร้อยละ 15.2 มีความคิดไม่เห็นด้วยว่าพระสงฆ์ควรที่จะรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือไม่อย่างไร

สำหรับคำถามที่ว่า ท่านคิดว่าพระสงฆ์และประชาชนควรจะมีส่วนร่วมกันในการวางแผนอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ยั่งยืนหรือไม่นั้น พบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 97.0 ในขณะที่ร้อยละ 3.0 ไม่เห็นด้วยว่าพระสงฆ์กับประชาชนจะร่วมกันวางแผนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้ยั่งยืนได้หรือเปล่า

ในส่วนของการแนะนำหรือเทศน์สอน เพื่อที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้นั้น พบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นด้วย คิดเป็นร้อยละ 83.3 ในขณะที่ร้อยละ 17.0 ไม่เห็นด้วย กับการแนะนำหรือเทศน์สอนเพื่อที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่ควรที่จะมีการจัดกิจกรรมที่มองเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม ซึ่งจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้านได้อย่างแน่นแฟ้น

สำหรับคำถามที่ว่า ท่านคิดว่าพระสงฆ์ควรนำหลักธรรมมาเทศน์สอนประชาชนให้เกิดความรู้สึกรักและหวงแหน รู้คุณค่า และเอาใจใส่ต่อทรัพยากรป่าไม้หรือไม่เพียงใดนั้น พบว่ากลุ่มประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการที่พระสงฆ์จะนำเอาหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเทศน์สอนประชาชนให้รู้จักรักและหวงแหนในทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ คิดเป็นร้อยละ 68.2 มีเพียงร้อยละ 31.8 เท่านั้นที่ไม่เห็นด้วยกับการนำเอาหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ ซึ่งการที่จะแนะนำหรือเทศน์สอนนั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถพิเศษเฉพาะตัวของพระสงฆ์ว่าจะสามารถนำเอาจารีตหรือประเพณีมาประยุกต์ใช้กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้เหมาะสมมากน้อยเพียงใด เป็นต้น